

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

3. De Charitate inimicis debita.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

non negligat providere anime proximi ob conservandam propriam vitam, non assingat D. Thomas: nisi forte talis, quo pactum intercessit, de non omittenda cura animi proximi, etiam cum periculo propriae vite, si- cut dicitur esse ratione pecunie acceptae prospicere salutem animi proximi, etiam cum periculo antitendi pro- priam vitam. Quia ratione Parochos obnoxios regendi Sacramenta- rum, quia ratione cum periculo vite, praeceptum pami- nare suis oculis cum periculo vite, & cetera percipiant emolumenta animi, cum ob id decimas, & cetera percipiant emolumenta animi, unde tenemur ob propriam vitam confer- re animam damnum spirituale proximo non inferre non autem illud impedire, nisi intercedat conventio. Unde Doctores in- terdum loquentes de obligatione diligendi vitam spirituales animi, possunt propria corporali aberrant sane: & quod si nequaquam exequenter, ceteros exequi esse obnoxios.

10. Ioannes Sanchez. Ex quibus illationes modo n. 7. Hic Palao allat, quia ratione corrumpit, jam vides. 11. Sed quomodo. Ioan. Sanchez respondere possit. Hic illis argumentis, quatenus contra semilitant, qui- bus alius est Palao supra, quum. 6. ex scriptis: Puta- mus posse in hunc modum: Ad primum illud: Sicut di- citur, non indicat omnimodam similitudinem, sed ali- quam, iuxta morem sacrae Scripturae: Estote perfecti, sicut pater perfectus est, & c. Præterea Christus Domi- nus expendit vitam, quamvis illa nostrae salutis causa sit, ut certum necessaria, poterat enim aliis viis hominem salvare. Cum ergo nos nemo obliget in minus neces- sario, clare patet illud (sicut) non esse intelligendum secundum omnem æquiditatem.

12. Illud: Sic debemus animas pro fixatibus, ponere ut conveniant, & consilium, non verò præceptum ut expendentes verbum, debet, ex more sacrae Scripturae probatur in Opus de Com. cap. 1. §. 6. n. 52. Quod si contentas notat præceptum, dic illud esse dumtaxat ne peccatus ad peccatum inducatur, non autem ut à pec- cato abducatur, quæ est explicatio doctrinae S. Thomae modo à Ioan. Sanchez allata.

13. Ad tertium, neganda est Consequentia absolute, quæ quatenus facit contra præsentem doctrinam. Patet quia argumentum nihil probat, posset enim quis sic ar- guere: Bona spiritualia, & maxime æterna sunt Deo gratiora, quam quodlibet temporale; sed unus actus virtutis, vel secundus, & alij consequentes gradus Gra- tie sanctificantes, sed ipse primus, etiam quando peccat- ur illum acquirere ex se, vel amico con silio facili negotio (adjuvante semper Deo) posset, est gratior Deo. Ergo ex Charitate etiam in quocunque casu vitam pollicere ego pro bono quodlibet spirituali, proximi debet, quod tamen nemo dixit. Concedenda solummigi- tur est Palao Consequentia in casu inductionis ad peccatum, de quo jam constat adesse præceptum, non verò deductionis ab ipso, de quo non constat, imò ne- cessario obliges ad patiendam prædictam secationem cum non adesse. Hæc in gratiam huius posteritatis sententia sunt dicta satis, quam benignioræ & homi- num fragilitati magis accommodatæ esse incipit.

14. Ex opinione Castro Palai sequitur, te omnes for- tunas debere profunderè ob extremam spirituales ne- cessitatem proximi, quia si per ipsum debes vitam, mol- tius magis fortunas. Sed quid in sententia Ioannis Sanchez? Nam sicut per ipsum ob jus naturale vitam conservandi non obliget ad salutem spirituales proximi, ita nec obliget ob jus naturale conservandi eas saltem fortunas quæ ad vitam sunt necessaria? Id diligenter expende.

§ III. De Charitate inimicis debita.

1. Omnes scimus esse à nobis inimicos diligen- tes, sed in quo ea dilectio, quæ sub mortali peccato consistit, non scimus omnes. Consistit porro in tribus. Ita Suarez d. 5. de Charit. sect. 5. nu. præsertim. 9. Cuiusmodi d. 24. de Charit. d. 6. n. 82. Castro P. 1. n. 6. d. 1. Pars I.

de Charit. p. 6. à num. 2. Alique ab eodem citati & passim. Primo ne inimico, vel etiam peccatori malum velimus, ut malum ipsi, seu incommodum, seu molestum est, id enim est merum odium, & ex genere suo mortale, atque à fidelium animis omnino repellendum. Ex eo autem (ut Ioan. Sanchez d. 2. n. 1. sine advertit) quod experiaris te trepidare cor am eo, qui te offendit, imò & expalescere, & cupere eum non videre, vel ut longè discedat; non statim putes te peccare, si ad reale illi desiderandum non procedas: illi enim sunt motus naturales, necessarij de se quentes, & præsentia objecti apprehensij, ut sibi molesti non verò actus voluntarij de malo alterius.

Secundò, ut ex corde offensam nobis ab inimico illatam remittamus. Sed quid est istud remittere? Ajo esse id ipsum, quod modò dixi; id est non debere nos move- ri ab offensa per inimicum accepta, ad volendum ipsi malum, quatenus malum ipsi est.

Tertio, ut hanc remissionem non in corde solum, & animo confoveamus occultè, sed ut proximis, & ipsi præsertim inimico palam faciamus: ex virtute enim Charitatis obligamur nulli esse scandalum, seu non esse occasionem proximo, quæ ipse peccet: at si inimico hunc remittendi animum non ostendamus, perdurabit ipse in inimicitia: cuius non potissima causa jam esse- rit.

2. Ut autem hæc, & alia dicenda, clariùs intelligantur; quinque actus sunt cum Lessol. 2. c. 47. dub. 4. n. 21. distin- guendi circa malum, quod inimico velle ex quinque mo- tivis possumus.

Primus est, quem modò dixi, quo malum eo fine, ea- que intentione inimico velimus, ut ipsi malum absolute sit, nihil aliud addendo.

3. Secundus ex intentione, ut inimicus emendetur; qua ratione, Pater filio vult, verbera infligere, ut is corriga- tur.

4. Tertius, ex intentione, ut malefactor, quique tre læ- sit, à malefaciendo mihi, & proximis avertatur. Vides: Hic bonum aliorum, in præcedente bonum ipsius malefacto- ris intendi tur.

5. Quartus quia bonum, & secundum Iustitiam est, ut qui male agit, tantundem habeat pœnæ, quantum mer- ito ejus culpa; ideo actus, quo malum inimico desidera- tur, potest, hoc quarto modo, fieri intentione, ut malefac- tor ideo pœnam; & incommodum subeat, ut Iustitiæ æqualitas custodiatur. Hac intentione Deus puniens, seu iustam, vindictam sumens de peccatoribus malum pœnæ illis infligit.

6. Quintus: Ut fiat aliquæ sunt verba Lessij l. cit. repa- ratio injuriæ, & satisfactio: dum enim ille punitur propter in- juriam illatam, restituatur ex parte honoris parti læsæ, eique ali- qua satisfactio exhibetur. qui enim lædit, plus iusto suo asse- rui indulget, sibi quæ sumit, & alteri derivabit: dum autem puniatur, illud ei quodammodo adimatur, cum contra voluntatem patitur: & quia id agitur in gratiam læsi, cen- setur ei donari: Et sic fit, non nulla compensatio, ut experientia probat, tunc enim animus læsi acquiescit, & sibi satisfactum putat. Est igitur in vindicatione moralis quedam restitutio honoris, & injuriæ reparatio, hic finis inimicis conjunctus est cum precedente, & ex necessario resultat.

7. His distinctis: Affero primum actum, nisi parvitas materiæ leniat, esse mortalem, & ut dixi, à Charitate omnino interdictum: Secundum, Tertium, Quartum, Quintum, non esse peccata: imò esse actus Virtutum, eo modo, quo ibidem fusi Lessij explicat. Fateor tamen in quinto inesse magnum periculum, ne, dum illum exerceas, transillas ad primum.

8. Dices: In hoc quinto non solum apparet dictum periculum, sed is prolixius videtur esse ipsissimus primus actus. In utroque enim desideratur alteri malum, ut illi sit malum, & incommodum: nam hoc incommodum, quod alter patitur, dum pœnam subit, reputatur à læso suum bonum, & grata satisfactio, quod certe videtur esse proprium odij.

Respondet bene Lessius, ibid. num. 25. esse magnum discrimen

discrimen inter primum, & quintum actum: in odio enim in quo consistit primus actus desideratur alteri malum, solum ut ei sit malum; idque absque modo, vel mensura; In vindicta vero (ita vocatur actus quintus, imò & ceteri præter primum) solum secundum mensuram delicti, in odio sistitur in malo proximi, in vindicta sistitur in recto ordine iustitiæ; in odio non fit reparatio injuriæ eo modo, quo debet fieri, in vindicta vero fit debito modo, nempe medio Iudice, non autem immediate per ipsum læsum, læsus enim, licet possit ex lo. Sanchez d. 2. m. 11. à Iudice, immò & à Deo petere prædictam vindictam iustam, quantam scilicet meretur culpa lædenti: non potest tamen ex se ipso infligere, juxta illud ad Rom. 12. *Mibi vindicta, & ego retribuam.* Cum ergo in primo actus læsus ex se desideret malum, ut malum alteri: in Quinto autem non esse, sed à Iudice, idque cum moderatione juxta quantitatem delicti: clarè apparet, esse hos actus valde diversos.

Verum nondum animus quiescit, nisi ad peculiare nonnullos casus, de eodem hæc argumento explicandos, descendamus.

Accusare inimicum, non remittere iudicè, &c.

9. Licetne apud Iudices inimicum accusare, accusationem prosequi, nec ab illa velle desistere, nec velle remissionem per publicum instrumentum, seu Notarij scripturam exhibere?

Respondet: Si hæc fiat intentione dicta in primo actu certum est esse mortalia: si aliis modis, non esse; etiam si quancunque aliam satisfactionem lædens afferat. Ita Lessius *ibid.* n. 24. Suar. Coninch. Lorca, alique apud Castro Pal. loco cit. n. 9. Ratio est, quia læsus in his, quod iustum exposcit. Absit tamen scandalum: quod aberit, si tuam intentionem palam facias.

Videbitur alicui esse aliquis scrupulus, si hæc fiant, ex intentione *quinto loco* explicata. Verum, fateor esse consulendum, ut juxta Christi Domini consilium, huic tuæ satisfactioni propter ejusdem amorem renunties: tamen in rigore peccatum non est, quia cum Iudices sint à Republ. positi; ut reos puniant, & læsis satisfactio exhibetur; idque sit bonum Iustitiæ ut modò vidimus; & secus inique ejusmodi Iudices pro satisfactioe offensorum ponerentur: consequenter dicendum, si læsi hoc ipsum petunt, Ius ex Iustitia debitum petere. Quod si ipsi reo id sit provocativum odij, scandalum est passivum: læsus enim dum rem iustam petit, & dum à publico Iudice eam petit, nihil mali, & nihil speciem mali habens committit adeoque in scandalum peccaminosum non incurrit.

10. Si tua satisfactio, exemplum punitionis delinquentis, & hi similes bonis fines sint aded leves, & cum ea facilitate animi negligi possint, ut longe superentur damno, quod inops, verbi gratia familia rei puniendi passura esset; tunc alicui videbitur obligare Charitas ad publicè remittendum: nam ex probabiliore sententia dicta §. 1. m. 8. Charitas obligat proximimalo gravi succurrere, si cum parvo proprio incommodo possimus. Notanter dixi (alicui videbitur) nam hic adest culpa, quæ semper meretur dignam poenam; & hæc re ipsa à Iudice, ne imò punita remaneant delicta, infligitur, nullo respectu habito ad damna familiæ rei: quod non est in casibus, de quibus, sermo fuit in dicto n. 18. Cui ergo non licebit ad dictam poenam concurrere ei, qui ex bonis finibus prædictis accusat? Nam fortasse propterea absolute Lessius paulò antè n. 7. dixit licere: nec hanc, vel similem exceptionem adhibuit. Id tamen expende, Lector, accuratius.

Salutatio inimici.

11. Frequens Confessorum & Pœnitentium scopus: Aio te non esse regulariter obligatum salutari inimicum: Ita Suar. d. 5. de Charit. sect. 5. n. 8. Con. d. 24. de Charit. d. 6. n. 91. Bonac. 1. d. 5. c. 1. Decal. præc. 9. 4. p. 3.

n. 9. Diana p. 2. r. 15. ref. 62. Ratio, est, quia cum veni te, neamur salutare quosque nobis obvios; salutatio omisso non est per se signum odij, nec ex excitis inimicum ad odio habendum non salutantem.

12. Dixi (regulariter): nam si antea illum solitu erat salutare, & nunc salutatio abstinere; vel si circumstantiis colligatur, te nunc salutationem omittere, ex odio propter injuriam acceptam, vel si inimicus lit tuus superior; vel si occurrentibus pluribus: inter quos est inimicus; ceteros salutes, excepto inimico, vel soluta omissionem salutationis, oculis præter solitum davis inimicum aspicias; insolitè fastu pileum capiti compimas: peccabis sanè, quia sic fomitem odij sine dubio præbebis. Iuvat asserere Hurtadi de Mendoza sententiam apud Dian. p. 5. r. 13. r. 89. Ab obligatione salutandi (inquit) solvo, Primo Patrem, Prelatum, Iudicem quado ex circumstantiis colligitur in poenam iustam, eos non salutare inimicos. Secundo, eos, qui sine gravi incommodo honoris non possent salutare inimicum, hoc tamen est valde rarum. Tertio, eum qui infamem accepit injuriam, cuius estimatio petit austeriorem cultum ut vocatus fuisset Fur, Judex Solodmitatane enim prudenter censuræ omissionem salutationis non esse ex odio, sed ex iusto calore, & ingenti accipiente, quæ iuste omittit urbanitatis signum esse multis argumentum, eum parvi estimasse tam acerbam injuriam.

13. Duo Religiosi, cujusdam rixæ causa, se intra septa domestica non salutant, peccantne mortaliter, si antea se invicem salutare consueverunt? Respondet: Ita profectò quia par est scandalum aliis Religiosis, ipsique invicem, qui rixam habuere. Excusari à mortali tunc possent, ex Trullench. *max. quando* n. 7. quando comperta esset horum probata virtus: & rixæ, ejusque causæ, quam alij sciunt, fuisset levis, unde judicentur non ex odio gravi, sed ex levi quadam passione, vel in significationem accepti gravaminis, & injuriæ moveri ad omittendam salutationem. Idem usu venire posse video in timoratis secularibus, levi causa rixæ existente, præsertim aliis cognita: ut item, inter maxime conjunctos, inter quos difficulter præsumitur intercepere ex hoc solo signo odium grave, ut inter patrem, & filium, &c. Ita Valcrus apud eundem Trullench. l. c. vide etiam Diana. p. 2. r. 16. r. 5. r. 62.

Refutatio ejusdem.

14. Si inimicum modo dicto graviter tibi infensum te salutantem non refutes, peccas mortaliter, Ita Suar. Coninch. Bonac. *ibid.* Ratio est, quia posita inimicitia, omisso salutationis non solum imputatur inurbanitas, sed maxime odium. Excipe, nisi aded inferior esset salutans, vel earadessent circumstantiæ, ut ejusmodi odij judicium non fieret. Idem, puto esse, si ita animo dilatarem te similes, ut verè appareas ad salutationem non advertisse.

15. Quæsit nuper quidam à me, An si certè mortaliter prævideam mihi salutanti inimicum, ipsum cum debita refutatione non responsurum, an inquam, obliget salutare, quamvis mihi tunc incumbat priorum esse in salutando? Certè non ausus sum obligare; quia sic subiret periculum graviter inveniendi contra non salutantem, fierentque peiora prioribus; quia tunc sibi imputare deberet inimicus, qui ita se gerit, ut certitudinem mortalem de omissione suæ salutationis alteri der. Vide quæ max. n. 23. dicam de nolente acceptare sibi oblatam satisfactionem.

16. Quæsit rursus nobilis Matrona, cui patris nobilitatis vir consanguineum occiderat, an obligaretur illi salutare more patrio, quo Matrona viros nobiles salutantes salutatio inclinatio corpore, vel saltem capite Ego voluissim obligare; quia salutatio tunc denegare, est ostendere odium: verum quidam doctus à me consultus, nequaquam sub mortali obligavit. Matrona enim Matrona, cujus non est vindictam sumere de injuriis, illa denegatio salutationis non est odij signum, sed sensus iusti doloris, vel muliebri fastus, vel quidam simile.

Excusatio

Exclusio à communibus beneficiis.

17. Dixi in epistola de Sacrificiis. *Miss. l. 2. cap. 2. §. 1.* fore
peracti mortalis reum Sacerdotem, si a participatione
huius sacrificii inimicum velis excludere. Idem in præsen-
tia vestimentum addit: si enim pro omnibus incolis huius
vallis es, omnibus vicinis eleemosinam impariaris;
omnibus huius familie legata, quâvis voluntaria distri-
butione non potes inimicis, qui forte inter hos in-
veniantur excludere. Ita Suarib. *lib. 2. Coninch. ib. a. 2. §. 5.*
Val. l. 2. §. 3. p. 2. c. fin. ver. Tertio sequitur. Ratio est, quia
licet orare, stipem elargiri, legata distribuire non teneat,
tamen potest,posito, quod ea exhibes, perspicuum esset
inimicum non velle aliquid ex illis admittere. Quod
in beneficium pro omnibus non sufficit; tunc profecto
amicos proferes sine culpa. Ita S. Thom. *2. 2. q. 5. art. 9.*
et enim non avertit: et signa positivæ amicitiae ostende-
re ex consilio quidem, non verò ex obligatione, teneat.
Unde etiam fit, ut possit vè orare, ex precepto, pro
inimicis non obligari: hoc enim solum est de Consilio
cum ad vitandum mortale fati sit in communi oratione
illorum non excludere, nam sic virtualiter iam includit. Ita
Trull. *l. 1. in Decal. c. 5. dub. 5. dub. 2. n. 4.*

Venia Petitiō.

12. Venienti petenti nolle dare, nimis aperta. odij de-
monstratio est. Sic Coninch. l. c. n. 95. Suarez. l. c. n. 94.
Sed etiam si ita fit veniam per se, vel per alium peten-
tē, quare signa aliqua, quibus te inimicū, et deposuisse
significes. Solus superior offensus potest subditi, ut is
excedatur, vel insū punitari reconciliationem in hoc
casu differre, quia id non odij signū, sed potius est amo-
ris, potest ad emendationem conducere. Verum, multa
praesentia opus est, nisi plus æquo subditus exacerbetur.
13. Difficultas est. Quando ledens veniam quidem
petit, sed debita satisfactionem, vel dare non vult, ve-
nit non potest: ledens inquam, huic enim soli com-
petit veniam postulare, non læso, cum hoc falsū sit, si
presumptum præferat ipsi decentem reconciliationem; at
quæ si signo odij, vt dictum est, superius, se se continet
Pro hac difficultate.

7. *Dico primo: Si non potest, si damnum factum irreparabile, quale fuisse homicidium, vel etiam non debet, ut si laicus exposcat ab offendentem tantum satisfacionem, ut penduntum arbitrio excedat offendens culpam: Si, inquam, non potest, vel non obligatur laicus cum signis depositionis inimicitie respondere, & veniam dare: secus merito iudicetur in dato gratis vellet persistere, dum debito suo eius adversarius non desit. 1. illud tamen nota: quacumque satisfacione ab homine venia exhibita; adhuc laicum posse exposulare satisfactionem punitionis delicti ad Iudice infligendae. Ita S. Thom. Caetan. Arag. Toler. alique, quos citat, sequitur, quae Regund. l. 1. in praec. Decal. c. 12. quia ut supra diximus, ad hanc eius Iustitiae habet; licet iterum moneam, non esse periculo peccandi expositam.*

22. Iud inferi nota: non esse coarctandum offen-
sum statim ac iniuria illata et veniam dare teneat
cum vice facti negative se habere, Et Azor. Fill. Villa-
labos. apud Trull. *l. c.* n. 1. Sufficiens ergo tempus pru-
dentem abito fit elapsum. Est enim supra humanam per-
fragilitatem, recenti vulnere, necdum sedata animi per-
turbatione offensum cogere ad positivam reconciliationem
concedendum; quare tunc dilatio non erit signum odij
sed potius iudicium infirmitatis humanæ.

13. Dico secundo: si laedens noni satisfactionem debetis afferre; & tamen veniam sibi dari postulet; obligatus quidem ostendere te odium in animo nequaquam ferre; ceterum, potes modeste tua satisfactionem vtgere: acque illam ante reconciliationem expectare; rem enim tibi debita expectas; & odij, fominem non tu ministras.

sed aduersarius, qui satisfactionem, quam potest, dare im-
merito negat.

24. Iniquitates: Inimicus, qui laesit, obligaturne semper à laeso veniam submissio animo petere? Respondet. Frequentissimè hanc obligationem nò cognoscere: semel tamen, à se ipsum cognosco. Nam primò, eiusmodi obligatio non adest, quies aliam aequivalentem satisfactio nem laesus exhibet, verbi gratia, per pecuniam, per praeventionem in honore, per amicitiae signas officia, per amicorum intercessiones, &c. Secundo, quies iniuriae inter inimicos factae, invicem se compensant. Tertiò, quies laesus enim venit petitionem, vel non curare, vel ad iracundiam magis eà incitare iudicabitur, vel quando apud aliquos, v.g. nobiles viros vsù illa non est. Quarto, quies ita, qui offendit, multo superior est, ut non conveniat à laeso veniam poscere: nisi forte tanta fuerit iniuria superioris, vt ad eiusmodi petitionem ipsam prudenti iudicio vergeat. Quinto: *Quies* (inquit hâc Castro Pal. tom. 2. t. 6. dist. 1. p. 8. n. 10. ex Bonacina praesumitur petita venia: & satisfactio pro ea parte exhibita alium non corresponsurum, tunc enim tirulo compensatio nis rationere quasi in depositum satisfactio peroris spiro: que videas alium paratum debere exhibere. Sexto, quies offensus est absens, nec facile per se, vel per alium conueniri potest. Ita Trullench, &c. citans Azorium. Septimò, quies non est elapsus competens tempus, ut in simili dixi n. 22. Solum igitur tunc erit necessaria, quando gra vis fuit laesio, & aliud remedium ad reconciliationem adhiberi, vel non potest, vel omnibus à viro prudenti ex pensus non debet. Si filius respectu patris, subditus respectu religiosi Praelati, vxor respectu viri, seruus respectu domini in gravibus iniuriis, saepe veniam petere debe bunt, à quo alij facilius ex praedictis, vel similibus capi tibus excusabuntur,

Alloqui inimicum.

25. Inimicum non alloqui. Signum per se odij non est, cum non sit omni proximo debita colloquendi familiaritas. Ita idem *ibid.* n. 21. tamen si ante conceptam inimicitiam cum sermones miscetas, obligaris à colloquendo te non subtrahere: modo, usque limitationibus quas dixi de salutatione. n. 12.

26. Quando allocutio debita non est, si prouides ex
tua allocutione fore, ut inimicus odium deponat, obliga-
tis alloqui, si sine malis animi difficultate poteris, nam si
notabilem difficultatem patiaris, te nequaquam cogo-
Ratio est, quia bonum speciale proximi, quale tunc est
depositio odij, procurare ex Charitate tenemur cum ali-
quo incommodo, non autem cum magno.

quo incommo-
27. Quando autem colloquutio debita est, Dubitatur
quinam tunc eam incipere debeat; Sanè debet illi
sanè inferior: sanè qui prior insuriam intulit; & iuxta
quasi primus excitator: sanè, qui notabilius offendit,
etiam si fuerit in offendendo posterior. Sed quid, si vel
aequales moraliter fuerint iniuriæ: vel omnibus pruden-
ter considerati, non sit maior ratio, quod potius incipiat
vnus, quam alteri? Respondet. Tunc prius incumbat, ca-
pta occasione, locutione aggredi. Quod si accidat occa-
sio, in qua vni potius, quam alteri secundum morem re-
gionis, seu propter aliquam circumstantiam, vni conueni-
entius loqui, non alteri ille sermones incipere debet, non
hic, quia tunc ita ratio dicit. Certè regulariter in-
ter aequales ei incumbit prius salutare, qui coram altero
pertinente, quare de novo accedit: non verd illi, qui sta-
sim illic igitur quid evenire potest in colloquendo. Pari-
modo, si ego indigeam tuo auxilio in re quapiam, mihi
incumbit loqui prius auxilium postulando, quam tibi: &
sic in similibus.

8. In Monasterio quodam Monialium, duæ ex illis, post ritam, nescio quàm, profitebantur, omnibus advertentibus, per multos annos nunquam inuicem colloqui. Dubitavit earum Confessarius, an ear in peccato mortali versarentur, & oblitinæ se perseverantibus, an esset absolutio, & sacra communio iisdem impedienda?

Equidem si per aliquam hebdomadam post rixam à colloquendo abstinuissent non condemnassent de mortali: quia præsenti tunc potuisset, expectari interim: ut ita deferretur, utque caperetur loquendi prudentior occasio, vel quid simile: unde non statim cessatio locutionis iudicari potuisset odij signum. Eodem modo si per aliquod non valde longum tempus rarissime se obtulissent sermocinandi occasiones: nunc vero, cum hæc non supponnas, puto esse distinguendum. Et siquidem causa rixæ fuit de re levi ipsaque rixæ fuit levis: erit quantum est ex hoc capite odij, vel scandalij, hæc omisio loquendi à mortali excusanda (est, sit venialis, &c. ex alio capite, v.g. ex gravi contemptu, vel simili possit esse peccatum grave.) Ratio est, quia tunc maxime non timoratis, ut in simili dixi n. 13. non præsuntur id oriri ex odio gravi. At si causa rixæ fuit gravis, vel gravis rixæ certe cessatio loquendi de mortali erit condemnanda quia in his casibus cessatio loquendi per tot annos, merito præsuntur ab odio non levi proficisci. Porro Confessarij per maxime adhortentur omnes, præsertim eos, qui simul convivunt; ut in amicitia signis exhibendis prodigi sint, ut ita dicam, nec solum liberales: id enim nos reddit amabiles hominibus, Angelis, Deo. Odi ego acriter eos, qui semper amaro sunt vultu, & austero, nec subditos, consolatilesque solum, sed multo magis superiorem: dum de S. Romualdo prudentissimo æquæ, ac sanctissimo Abate; cuius hodie, cum hæc scribo, memoriam, colimus, sic lego in festo S. Romualdi 7. Febr. l. 2. Breu. Rom. *Vultu adeo læto semper erat, ut inveneres exultantes. Nec immerito statim additur, magno apud Principes: Reges in honore fuit.*

Desiderare malum alteri Vbi;

De Invidia.

29. Inquires primo, An sicuti Inimico licet velle malum punitionis modo dicto; ita universum possit quis proximo malum ex aliquo motivo desiderare;

Respondeo Certè non statim ac illud licet, sequitur & hoc licere: nam inimico desideratur illa punitionis poena, quam iuste meretur: at proximo nullam merenti poenam malum, desiderare, iniquum per se est, id ergo diligentius discutere hac occasione, ne grave-mur; & solent quidem afferri exempla: An possit filius mortem patris optare, vel de illa gaudere, non ut malum patris, (hoc enim esset odium execrandum) sed ut ipse filius paterna hereditate fruatur; An mater possit desiderare mortem filii, ne illam alere, vel dotare cogatur; An possit subditus mortem cupere sui Prælati; ut Prælatum ipse succedat, vel ut ab eo Prælato sibi infenso liberetur? & similia. Si solum desideres, vel cum gaudio excipias cuiusmodi effectus, hereditatem, molestiam carentiam, Prælaturam, &c. facilis est responsio: licet enim hæc optas, vel amplecteris: quia non gaudes de alterius malo, sed de proprio bono. Certè non potest quis licetè gaudere de fornicatione, de comestione carnis, ut facta die vetito, &c. nec illa desiderare, ut tunc fiant, quia gauderet de peccato illiusque desideraret; (lege, Castro Pal. tom. 1. tract. 2. dist. 2. p. 10. §. 2. num. 11) tamen posito, quod hæc cum peccato quis commisit, potest de habita prole sibi complacere, deque viribus relictis: quia non de peccato gaudet, sed de effectu secuto, qui bonus est, ita in casu nostro.

30. Rursus. Si desideres sub conditione, facilis item est responsio licetè posse. Si quis enim hunc actum eliciat: Si meus Petrus moreretur, ego hereditate potire: Si filia mea occumberet, ego molestia liberarer: & gauderet tunc ille non patris, vel filie morte, sed hereditate, deque carentia molestia; culpam odij non committeret, ut potest qui, simili modo de bono suo gaudet, non autem de alieno malo.

31. Denique si absolute desideres in hunc modum: Cupio mortem patris, non ut malum patris est, sed ut bonum meum, seu, ut aufugam bonum inimicum, quia ex illius morte ego eius hereditatem habito? vel sic; Vinam mortis mea filia, nam sic sexcentas sollicitudines excutiam, &c. Si tunc eligis velle malum illis, quamvis ut causam tui modi, quod non videtur culpa vacare.

Et ita quidem putat Bonacina tom. 1. d. 4. circa 4. De peccatis, unica, p. 3. n. 3. his verbis: Secundo sequitur illud graviter peccare, qui grave aliquod malum corporis patris, vel exoptat: Exempti gratia, cupiendo illi mortem, ut quamprimum hereditatem succedat; Ita Silv. Navar. Grassius, Reginald. Tolet. Clavis Regiæ, Molitorius Bonacina.

32. Nihilominus Castro Palaus tom. 1. tr. 6. d. 2. de Charit. p. 1. num. 1. postquam firmavit, posse malum proximo desiderari propter bonum iustitiae, vel bonum publicum, vel ipsius proximi, unde liceret ex zelo iustitiae desiderare punitionem, condignam mortem malefactori gaudere de morte peccatoris scandalosi; qui non amplius erit causa ruinae plurimorum; cupere effrenato filio mortem; ne longiore vita graviora peccata committat, graviusque condemnetur; optare patri senem, firmoque, vel filiae inopi mortem, ne in tormenti vivat, & similia: quia hæc desideria sunt finaliter de bono proximi, non de malo, postquam, inquam, hæc firmavit, sic addit: Credo, si cum debita moderatione facias te posse absque peccato mortali de vita alicuius tristari. & de illius morte naturali gaudere illamque inefficaci assidue petere desiderare: non quidem ex displicentia personæ, sed ob aliquod temporale emolumentum inde secutum. Sic docet Emanuel Sa, ubi absolute dicit te posse proximo optare malum corporale ad salutem animæ, & mortem ab Reipub. bonum & honestum, & hosti tibi aliqui valde nocivo mortem, non odio, sed ad vitandum damnum suum item de morte ei eius gaudere ob bonum inde secutum. Axor, & Bonacina 1. 2. disp. 3. circa 1. Decal. præcept. quæst. 4. p. 1. tim. §. 7. n. 7. affirmant licere matri mortem filiarum optare, eo, quod ob deformitatem; vel inopiam non possit eas iuxta sum desiderium nuptiis tradere: & idem esse dicunt, si ob illarum causam male tractetur à marito: posset enim illarum mortem optare, ut ab illo damno liberetur. Consentit eis Ioannes Sanchez, qui sic inquit: Licetum est optare tibi vel proximo mortem ob vitandam molestiam infirmitatem, mendicitatem, vitam penalem amari infirmitatem, & alia huius generis: dummodo desideres, ut à Deo infligenda non ab homine iuste vel à Demone. Ratio est quia huiusmodi desiderium, & gaudium de malo proximi, non tam est desiderium, & gaudium de malo illius, quam de bono inde secuto: ergo non habet melitiam: quia illam habere non potest, nisi finis illius malus sit cum tota species actus in effectu est ex fine defumatur. Hæc Castro Palaus, qui etiam respondit ad quasdam rationes in contrarium. Rectè autem dictum est (morte naturali) nam si occasionem iniustam desiderares; te sine dubio peccaturum, paulò ante vidimus.

33. Vereor autem, ne Bonacina modò à nobis num. 31. sine, allatus sibi adversetur. In alio enim loco contrarium docuit, ut merito eum pro se Castro Palaus citare poterit. Ecce Bonacina verba tom. 2. d. 3. circa primum Decalogi præcepti. q. 4. p. ultimo, §. 1. num. 7. citato iam modò à Cast. Pal. ad advertentia suismet verbis dicto num. 31. à nobis allatis: Ex dictis sequitur eum graviter peccare contra Charitatem, qui alicui malam exoptat; ex displicentia personæ, & non ob bonum ipsius vel alterius. Et paulò post: Secus, si gaudet de malo, vel tristetur de bono ex bono motivo; actus enim inefficax specificatur à motivo; ab eoque bonitatem, & malitiam sumit. Ob id à mortali excusatur, qui de sanitate alicuius tristatur, quia ex recta voluntate occasione sumit peccandi: & post pauca: Idem dicendum videtur de Mare quæ mortem filii exoptat: quia occasione ipsarum malè secum agit à marito, aut iniuriis afflicto.

non enim proprie dicitur filius ex displicentia ipsorum, sed in designationem proprii mali. Hæc Bonacina. Ex quibus vides opinari in Castro Palai esse satis probabilem. Inquires secundo: An licet aliis, ita tibi ipsi possit quis modo dicto malum optare, v.g. mortem ad arum-
tas vite huius evitandas?

Respondeo, Ita propter easdem rationes, quia tunc bonum sibi optat, non malum. Ita Vasquez, Sà, Tur-
bomus Navari, apud Bonac. disp. 3. q. 4. p. vlt. §. 1. n. 11. Negue sequitur ad easdem molestias declinandas, posse aliquem necem fieri, vel aliis inferre velle, vel se ipsa
non sequitur, inquam, nam ibi actus desiderij
est inefficax, hoc est, sicut solum in ipso desiderio qui
est inefficax sumit suam bonitatem, malitiamve à mo-
tivo, seu fine. At hic est efficax, hoc est, tendi ad ipsum
exteriorum effectum, qui actus efficax speciem sumit suam
non à motivo solum, seu fine, verum etiam ab ipso opo-
re exteriori, quoad patiare quis intendit. Cum ergo in hoc
casu ipsum opus externum sit nec propria, quæ semper
est illicita; etiam erit & illius volitio.

Sunt apud nos non pauci fides, qui tanquam de mor-
tali se acculant, sibi mortem optasse, quo incommoda
vite huius effugiant. Eiusmodi Penitentes, con-
fessiones sunt admovendi, illius confessionia etiam
liberentur, ut sollicitiores sint in docendis Peniten-
tibus. Nam profecto admirans sapienter adverti, aliquos
solitos frequentissime conteri, hac erronea conscientia
laborasse. Deus immortalis, nunquamne Confessarius
sibi serupulo vertit, se teneri ex charitate, ex Officio,
Dilectionis manus erga Penitentes exercere? Medicus est
Confessarius, Iudex, & Magister.

Invidia.

35. Inquires tertio. An sicut potest quis modo ha-
bitus explicat gaudere de malo alterius, quia sibi bo-
num, licet contra, licet quæritur tristari de alterius bono
ut sibi malum; Respondeo: Hic videtur esse actus
invidiæ, quam sic communiter describunt Doctores ex
S. Thom. 2. 2. q. 36. art. 2. & 3. Valent. Coninon. Suarez,
Bonac. Alique apud Castro Pal. tom. 1. tr. 6. d. 4. p. 2. n. 2.
Est invidiana tristitia, quæ quis dolet de bono alterius, non
quatenus est illius bonum, sed quatenus videtur diminuire
proprium excellentiam, seu proprium bonum. Quare quando
quis tristatur de bono alterius, quia videt ut illi malum
est actus odij: quando tristatur de eodem alterius bono,
quatenus hoc bonum verè est malum eiusdem, vel est ma-
lum eius, vel est malum Reipub. pertinet ad Charitatem,
At quando tristatur de bono alterius, ut est diminutivum
suum, apprehenditur diminuire propriam excellentiam,
bonumque proprium, est (inquit) actus invidiæ.

36. Hæc communiter. Quæ tamen mihi diffinisse
semper visa sunt. Cum enim ad eundem habitum per-
tinet amare rem & odio habere eius contrarium: per
eandem enim virtutem amo, v.g. bonum mei Patris, &
odio habeo malum meo Patri adversarium: sanè ad eun-
dem habitum, quo naturaliter scilicet, se quis amat, perti-
net gaudere de malo alterius, est bonum suum, modo
supra concessio, & pertinebit tristari de bono eiusdem, v.
eiusdem malum. Lege S. Thom. 3. p. q. 85. art. 2. ad 1.

37. Præterea, ex communi Doctrina, non peccat is,
qui videns v.g. divitias in proximo, tristatur eas se non
habere, si non tristetur eas à proximo possideri, quia sic
non dolet de bono alterius, sed de propria carentia, quæ
sibi mala est. Lege Bonac. 1. d. 3. q. 4. p. vlt. §. 1. n. 1. & pal-
lam. Iam arguo: Quando doleo de bono alterius: ut
est diminutivum meæ excellentiæ, non doleo de bono
alterius absolute, sed formaliter de malo meo, seu de di-
minutione meæ excellentiæ, quæ mihi mala est. Ergo
(nisi aliud addatur, quod max. nos addemus) actum pec-
caminosum non elicit. Et ratio fundamentalis est, quia
omnes modò docuimus, actum inefficacem sumere spe-
ciem suam à fine, vel motivo. Quoniam ergo in casu
nostro finis tristitiæ est diminutio mei boni, de qua tri-

sta licet possunt actus eiusmodi, ex hoc capite, pecca-
tum non erit.

Fitur Castro Palai 1. c. 3. imminutionem propriæ
excellentiæ malum esse, & dignum, ut de illo quis tris-
tetur: sed quia invidus non solum de illo malo, sed etiam de
bono proximi per se, & non per accidens tristatur: quia
bonum proximi per se, & immediatè hanc imminutio-
nem causat ea de causa, inquit, hæc tristitia mala est.

Sed non satisfacit: nam falsum est: invidum in hoc
actu tristari de bono alterius per se, & non per accidens:
tristatur enim de eo bono, ut causat diminutionem excel-
lentiæ propriæ, atque adeo ratione alterius, & conse-
quenter per accidens. Quod autem immediatè causet di-
minutionem dictam, non obest, sed faver nostræ doctri-
næ: nam tanto magis erit odio dignum. Sicut enim, si gau-
derem de malo alterius, v.g. de morte patris, ut causante
immediatè bonum meum, puta hæreditatis successio-
nem; non esse peccatum, supra omnes vidimus: sic
contrariè, si doleam de bono alterius, ut causante imme-
diatè malum meum, culpa non erit.

38. Virgo: At sic tolleretur de medio peccatum in-
vidiæ, vnum ex septem capitalibus. Respondeo nequaquam
tollit. Est autem menti revocandum, non inde illa septem
capitalia appellari, quia semper sint mortalia; neque
enim semper Superbia, Gula, Ira, &c. mortalem culpam
attingunt: sed quia sunt veluti capita, & radices, unde
frequens mortalium numerus enascatur: & certè ex tri-
stitia boni alterius, quatenus apprehenditur diminuire
propriam excellentiam, sepius progignuntur insidiæ
contra proximum, odio; detractiones, infamiae, &c. pro-
pter quæ rectè dicit S. Paulus: *Invidus tradi in reprobum
sensum*; sicuti simile quid dicimus de superbis, iracundis
ventri deditis, &c.

39. Ipsum ergo peccatum invidiæ in se, & ut differt
ab aliis (quod rectè Doctores dicunt oriri ab animo pu-
sillo), consistere puto in ea voluntate, quæ admittitur illa
apprehensio, per quam quis credit bonum alterius, ut
bonum alterius est, esse causam proprii maliv. g. quod
honor sodalis mei sit dedecus meum. Dico (falso) nam si
verè ita esset invidiæ culpa non esset. Fac enim Anto-
nium ignobilissimum aduise matrimonio forem Petri
nobilissimi; cum id bonum Antonij revera sit dedecus
Petri, quis eundem Petrum de invidia damnabit, si tri-
stetur de matrimonio, seu de hoc bono Antonij, non ut
est Antonij bonum, sed ut est causa ignominie suipius
Petri. At si falsò simile quid apprehendamus, ut si sanita-
tem, divitias scientiam mei proximi, ego sine vllò fun-
damento cedere in meum dedecus deliberatè apprehen-
dam, & de quo illius proximi bonis tristetur: merito invidiæ
reus existimabor. Non autem dico invidiæ peccatum
consistere in apprehensione, quæ est actus intellectus,
sed dico consistere in ea volitione, quæ admitto, seu non
repello, nec contingo eas pusillas apprehensiones, ex qui-
bus decor prædictam tristitiam. Atque id, quod diu
mente revolvitur, ad essentialem notionem invidiæ inve-
niendam, quæ illius proximi bonis tristetur: merito invidiæ
reus existimabor. Non autem dico invidiæ peccatum
consistere in apprehensione, quæ est actus intellectus,
sed dico consistere in ea volitione, quæ admitto, seu non
repello, nec contingo eas pusillas apprehensiones, ex qui-
bus decor prædictam tristitiam. Atque id, quod diu
mente revolvitur, ad essentialem notionem invidiæ inve-
niendam, quæ illius proximi bonis tristetur: merito invidiæ
reus existimabor. Non autem dico invidiæ peccatum
consistere in apprehensione, quæ est actus intellectus,
sed dico consistere in ea volitione, quæ admitto, seu non
repello, nec contingo eas pusillas apprehensiones, ex qui-
bus decor prædictam tristitiam. Atque id, quod diu
mente revolvitur, ad essentialem notionem invidiæ inve-
niendam, quæ illius proximi bonis tristetur: merito invidiæ
reus existimabor.

40. Et Sanctus quidem Thomas, cæterique Doctores
citati *lib. H.* quando tanquæ certum supponunt in-
vidiam esse tristitiam, quæ quis dolet de bono alterius, ut
est diminutivum propriæ excellentiæ; sunt intelligendi
descripsisse invidiam ab effectu; ex voluntaria enim ad-
missione illius pusillæ apprehensionis, in qua vera in-
vidiæ culpa residet, nascitur tanquam effectus tristitia
illa, peccaminosa quidem, si sit alicuius mali causa, ut
esse solet facile non tamen peccaminosa, si in ea dumi-
taxat susteremus.

21. Quod si constanter velit quis contendere in-
vidiam consistere in prædicta formali tristitia; ita id ad-
mittimus, ut culpabilis invidia non sit qualibet dicta
tristitia; sed quæ est excedens, anxietatibus plena, uno
verbo, inordinata: sicuti non quamlibet iram, vel glori-
am, sed verò excedentem, & inordinatam culpabilem esse,
docemus

docemus omnes. Verum, vides tunc non fisti in ipsa substantia, tristitia, sit enim transitus ad dictas accidentarias deordinationes.

42. Ex his collige, a me libenter excipi sententiam Loræ 2. 2. q. 36. in addit ad 2. art. qui peccatum invidia ex se, & ex genere suo non esse mortale, sed veniale, docet (fateor tamen ad insidias graves, & damna contra proximum eligenda, facile transire posse.) Ratio nostra est, quia tota eius malitia, vel consistit in eo quod quis apprehensiones illas pusillanimes admittit, vel in deordinationes modò dictas: at si ea admittit, si ea inordinatio, dummodo sit modo *supra* explicato inefficax, nec transeat ad gravius quid; non videtur esse notabiliter contra bonum proximi, vel sui ipsius: ergo non videtur mortalis.

§. I V. De dilectione Proximi, quoad non concurrendum cum spirituali ruina.

1. **D**E scandalo egimus universim, in opus. de exp. Confess. lib. 2. cap. 1. §. 17. nunc de eodem nonnulla speciatim. Differendum enim est de obligatione, quam quisque ex virtute Charitatis habet, ne sit proximo causa peccati, & consequenter damnationis æternæ. Obligatio autem hæc triplex est: Prima: ne peccatum proximi quis permittat, si impedire potest: Secunda, ne ad illud invitet, consiliumve det: Tertia, ne cum ipso peccante cooperetur.

Permissio peccati.

2. Si permittis in alio peccatum eo fine, ut ipse peccet, te peccare quis ambigit? Sed difficultas est, an aliquo bono fine illud permittere tibi liceat: tibi, inquam, potentia id peccatum impedire? Distinctione opus habemus. Ita Sanchez de matr. 10. d. 12. num. 52. Bonac. d. 2. de pecc. q. 4. p. 2. c. 2. n. 26. citans Navarr. & Turrian. Nam si permittas cum spe certa, vel valde probabili, ut proximus in peccato deprehensus respiciat, verbi gratia, ut filius deprehensus a patre in furto, non amplius furetur: vel ut quis se indemnem servet, v. g. ut maritus uxorem in adulterio, adhibitis testibus, comprehendat, quibus deinde testificantibus, divorcium intentare possit, sine peccato permittit, quamvis impedire possit: semper tamen supponendo alium modum non adesse, quo illi boni fines haberi queant. Ratio doctrinæ datæ est, quia illa spes certa, & hæc necessitas se indemnem servandi, dant sufficientem causam ad eam permissionem.

3. At si permittas, ut solum à peccante penam sumas v. g. si custos Gabellæ, vel horti se abscondat, quo mercis asportator, vel viator Civitatē, vel hortum ingrediat, & sic penam solvat; peccas: quia pena illa, cum nondum sit contracta, non potest à te intendi, nisi intendatur & peccatum, ad quod illa consequitur, & pena alio modo à te haberi non potest, nisi habeatur peccatum. Te tamen tunc ad restitutionem obligare non audeo. Ita Barthol. à S. Paulo in Specul. d. 1. n. 130. quia, esto peccaveris contra Charitatem, contra Iustitiam non peccasti, siquidem tuum officium non est consilium bonis delinquentium, eosque à pœnis præcavere.

Dixi autem te peccare, si permittas, ut solum à peccante penam sumas: nam si tu Custos non intendas peccatum, ut nec damnum nec penam proximi: sed te abscondas, melius res tuæ curæ consignatæ custodiantur, ratiūque delinquentes peccent, dum timent, ne fortè à latitantibus deprehendantur: te reum peccati non facio. Ita idem *ibid.* q. 131. citans Navarr. & Rebell. quia tunc ad summum non nisi præbes materiam, minoris mali, ut majus, vel certè frequentius evitetur.

4. Inquires: Quando ob bonum finem permittere licet peccatum modo dicto n. 2. licetne etiam positivè occasionem offerre ad illud? Licet, v. g. Patri relinquere clavem in arca, ubi sunt pecuniæ, quo filius furans deprehendatur ad correctionem? Secundò, licetne marito dicere uxori, quod per equivocationem conveniat cum

Amasio, ut is veniat tali hora (non posse licetè dicere ut veniat ad peccandum: quia sic clara esset acceptatio peccati certum sit) quòd se deprehendi possit, & emendari; Tertio, licetne Domino convenire cum servo, ut afferat res ipsius Domini ad eum furem, qui ipsum servum ad furandum excitat, quòd fur comprehendatur cum re furtiva, & sicpon amplius eundem servum ad furtum sollicitet: quia est casus, quem videtur permittere l. 1. quis servus, §. de furis?

5. Respondeo. Negant hæc, & simplicia licita esse Sanchez h. c. n. 93. & Bonac. l. c. n. 28. c. 34. quia oblatio illa est casus, imò expressa peccati volitio, seu acceptatio. Nec in tertio casu faveat lex: quia illa locum, propter aliquam præsumptionem, solum habet in foro exteriori. Contra hoc est ratio (hoc est, ut ego interpretor, causa non levis existente) Petrus Navarra apud Castro Pal. mox citandum, inclinatque non parum Castro Pal. 1. 1. r. 6. d. 6. p. 1. n. 6. docentes, eam legem prodesse etiam in foro interno. Ratio concessionis potissima esse debet, quia causa illa non levis excusat à cooperatione cum alterius peccato, eo modo, quo de hac cooperatione docebimus mox universim: & ex altera parte, illa clavis oblivio, dictum illud æquivocum, illa adductio rei, non sunt actiones ex se peccaminosæ, sed indifferentes, nec villo modo expressæ, vel tacite peccati acceptance, ut rem accurate considerasti poteris. Prior sententia est absolute probabilis, posterior aliquo modo probabilis videtur (ait Castro Pal.) sed eam Doctorum iudicio submitto. Submitto igitur & ego,

Invitatio ad peccatum.

6. Invitare ad peccatum, consiliumve dare culpam esse nullus dubitat, sed quæstio gravis est, an interdum possit licetè quis invitare ad peccatum minus, v. g. ad furtum, vel fornicationem; cum, qui omnino decrevit majus committere, v. g. homicidium, vel adulterium, quando alia via non apparet, quæ omnino à peccato averti possit, quod in hac tractatione semper supponendum.

7. Aliqui negant; ita Val. 2. 2. d. 5. q. 2. 1. p. 4. S. a. verbi peccatum n. 8. Cajet. 2. 2. q. 78. art. 4. notab. 3. ad finem, quia illud minus peccatum, peccatum est. Comparativum enim supponit positivum, ergo esset invitatio ad peccatum, quod nunquam licet. Præterea eligere minus peccatum, prætermittendo majus, culpa est, quamvis minus, ergo & illud consilium, seu ad illud invitare.

8. Aliqui concedunt, Ita Sanchez lib. 7. de matr. disp. 11. n. 15. multos citans, quibus addit Bonac. d. 1. de resist. 2. p. 7. n. 8. Bril. de econ. l. 5. de matr. cap. 1. §. 5. num. 26. Valq. in opus. de scandalo, d. 1. aliisque: quia illud minus peccatum, quamvis in se sit, & supponatur peccatum, tamen relatum ad majus, hoc est, intentum ad eum finem, ne majus committatur, concipit quandam estimabilem bonitatem, quæ est carentia majoris mali. Ad hanc igitur eligendam, si proximum in illis circumstantiis invites, ad bonum invitabis. Quare licet ratione peccantis malum absolute illud sit, quia per ipsum stat, ne malum illud etiam minus abiciatur; non tamen ratione consulentis, seu invitantis, qui prudenter agit, avertendo proximum ab illo majori malo; avertit enim illi, seu deviat à malo bona est.

9. Aliqui distinguunt, cum Castro Pal. tom. 1. r. 6. d. 6. de Charit. p. 6. a. num. 8. Si proximus est determinatus ad peccandum duplici illo peccato, v. g. decrevit furtum facere, & homicidium parrare; tunc licet ad minus, v. g. ad furtum hortari: quia tunc non tu allicis ad hoc minus, jam enim ipse etiam hoc minus facere decreverat; sed avertis à majore. At si solum erat determinatus majus peccatum committere; non potes ad minus allicere: quia alliceres ad culpam, quam ipse admittere non intendebat; quod propter rationes primæ sententiæ non licet.

10. Hæc tres sententiæ sunt satis probabiles, oblationes probabiles, & doctos Authores, quibus innituntur,